

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
Wydział Administracji i Nauk Społecznych

Streszczenie rozprawy doktorskiej

**Mediatyzacja życia społecznego jako wyzwanie dla edukacji
na przykładzie szkół województwa małopolskiego**

Małgorzata Gosek

Promotor
prof. nadzw. dr hab. Andrzej Adamski

Promotor pomocniczy
dr Andrzej Rozmus

Rzeszów 2019

Streszczenie

Proces mediatyzacji życia społecznego wpisany jest w kontekst innych procesów współczesności m. in. globalizacji, komercjalizacji i indywidualizacji. Efekty tych zmian można dostrzec również w obszarze edukacji w trzech wymiarach: przestrzeni edukacyjnej, uczestników procesu edukacji (ucznia i nauczyciela), a także samego procesu edukacyjnego.

Celem głównym pracy było znalezienie odpowiedzi na pytanie: czy, dlaczego oraz w jakim stopniu postępujący proces mediatyzacji stanowi wyzwanie dla edukacji oraz jakie zdania stają przed edukacją w kontekście tych przeobrażeń. W ramach tego celu określone zostały cele szczegółowe. Pierwszy to pokazanie efektów mediatyzacji życia społecznego dla polskiej edukacji, z uwzględnieniem także efektów meta-procesów będących jej tłem: globalizacji, indywidualizacji i komercjalizacji. Drugi to diagnoza sytuacji w polskiej szkole w obszarze kształtowania kompetencji medialnych, niezbędnych do życia w zmediatyzowanym świecie. Trzeci zaś to określenie wyzwań, stojących przed polską edukacją w świetle zdiagnozowanych efektów mediatyzacji i kompetencji medialnych.

Dla osiągnięcia celu pracy został sformułowany problem badawczy oraz hipoteza badawcza główna i hipotezy szczegółowe.

Dla weryfikacji postawionych hipotez zastosowane zostały odpowiednie metody i techniki badawcze. W pierwszej fazie została dokonana analiza zebranego materiału (*desk research*) dotyczącego zjawisk będących efektem procesu mediatyzacji oraz kompetencji medialnych uczniów i nauczycieli. W następnej fazie przeprowadzone zostały badania ilościowe (ankiety wśród uczniów) oraz jakościowe (wywiady indywidualne z nauczycielami) w małopolskich szkołach. Jako uzupełnienie przeanalizowany został kwestionariusz dotyczący działań podejmowanych przez szkoły w zakresie rozwoju kompetencji medialnych oraz dokumenty szkolne: program wychowawczo-profilaktyczny i plany pracy wychowawcy.

Dokonana analiza literatury i raportów z badań zastanych oraz przeprowadzone badania własne pozwoliły na diagnozę zachodzących zjawisk i potwierdzenie postawionych hipotez szczegółowych. Pozwoliło to potwierdzić hipotezę główną, że mediatyzacja życia społecznego przebiegająca na tle meta-procesów: globalizacji, indywidualizacji i komercjalizacji, przynosi konkretne efekty dla uczestników procesu edukacyjnego (ucznia i nauczyciela), a także konsekwencje dla przestrzeni edukacyjnej oraz samego procesu edukacyjnego, powodując przeobrażanie się polskich szkół.

Praca składa się ze wstępu, 4 rozdziałów oraz podsumowania. Uzupełnieniem jest bibliografia oraz aneks zawierający dodatkowe materiały związane z tematyką pracy.

Pierwszy rozdział zawiera część teoretyczną, m. in. teorię mediatyzacji F. Krotza i koncepcję praw medialnych McLuhana będących bazą niniejszej pracy oraz analizę efektów procesu globalizacji, indywidualizacji, komercjalizacji i mediatyzacji dla człowieka i jego środowiska. Rozdział drugi jest analizą efektów mediatyzacji dla edukacji: przestrzeni edukacyjnej, uczestników procesu edukacji oraz procesu edukacyjnego. Trzeci rozdział zawiera analizę kompetencji medialnych uczniów i nauczycieli oraz pogłębioną analizę czynników wpływających na poziom tych kompetencji. Czwarty rozdział jest prezentacją wyników badań własnych przeprowadzonych w szkołach województwa małopolskiego. Podsumowanie stanowi odniesienie do postawionych hipotez i celu pracy oraz prezentację wyzwań stojących przed polską edukacją.

Mediatization of social life as a challenge for education on the example of schools in the Lesser Poland voivodeship

Summary

The process of mediatization of social life is inscribed in the context of other contemporary processes, among others, globalization, commercialization and individualization. The effects of these changes can also be seen in the area of education in three dimensions: the educational space, participants of the educational process (student and teacher), as well as the educational process itself.

The main aim of the work was to find the answer to the question: if, why and to what extent the progressing mediatization process is a challenge for education and what are the opinions about education in the context of these transformations. Within this objective, specific objectives have been defined. The first is to show the effects of the mediatization of social life for Polish education, including the effects of meta-processes that are its background: globalization, individualization and commercialization. The second is the diagnosis of the situation in the Polish school in the area of shaping media competences necessary for living in a mediatized world. The third one is the definition of challenges ahead of the Polish education in the light of the diagnosed effects of mediatization and media competence.

The research problem and the main research hypothesis, as well as detailed hypotheses, were formulated to achieve the purpose of the work.

Appropriate research methods and techniques have been applied to verify these hypotheses. In the first phase, an analysis of the collected material (desk research) concerning the phenomena resulting from the mediatization process and the media competences of students and teachers was made. In the next phase, quantitative research (surveys among students) and qualitative research (individual interviews with teachers) were conducted in schools in Lesser Poland. A questionnaire was analysed as a complement regarding the activities undertaken by schools in the area of media literacy development and school documents: educational and preventive program and educator's work plans.

The analysis of the literature and reports from the existing studies, as well as the conducted own research allowed for the diagnosis of the occurring phenomena and the confirmation of the detailed hypotheses. This allowed to confirm the main hypothesis that the mediatization of social life running against the background of meta-processes: globalization,

individualization and commercialization, brings tangible effects to the participants of the educational process (student and teacher), as well as the consequences for the educational space and the educational process itself, resulting in the transformation of Polish schools.

The work consists of an introduction, 4 chapters and a summary. The bibliography and an annex containing additional materials related to the subject of work is the supplement. The first chapter contains the theoretical part, among others, the mediatization theory of F. Krotz and the concept of media rights of McLuhan being the basis of this work and the analysis of the effects of the process of globalization, individualization, commercialization and mediatization for man and his environment. The second chapter is an analysis of the effects of mediatization for education: the educational space, participants of the education process and the educational process. The third chapter contains an analysis of media competences of students and teachers and an in-depth analysis of factors affecting the level of these competences. The fourth chapter is a presentation of the results of own research carried out in the schools of the Lesser Poland voivodeship. The summary is a reference to the set hypotheses and the aim of the work and the presentation of the challenges ahead of the Polish education.